

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фізичної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____ 2015 р.

ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки _____ бакалавр _____

галузі знань _____ 1401 Сфера обслуговування _____

напряму _____ 6.140101 «Готельно-ресторанна справа»
та 6.140103 «Туризм»

Луцьк – 2015

Робоча програма навчальної дисципліни „Загальне землезнавство” для бакалаврів за напрямом підготовки 6.140101 „Готельно-ресторанна справа” та 6.140103 „Туризм” .

” ____ ” _____, 2015 р. – 21 с.

Розробник: к.г.н., доц., доцент кафедри фізичної географії Мельнійчук М.М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 1 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Зузук Ф.В.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією географічного факультету**

протокол № 1 від 9 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Поручинський В. І.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ _____ 2015 р.

© Мельнічук М.М., 2015
(Прізвище, ініціали)

• **Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 6	1401 Сфера обслуговування	Нормативна навчальна дисципліна професійної та практичної підготовки
Модулів: 3 Змістових модулів: 3 Загальна кількість годин: 180 Тижневих годин (для денної форми навчання): Аудиторних: 4 самостійної роботи: 2 індивідуальної роботи: 2	6.140101 «Готельно-ресторанна справа» та 6.140103 «Туризм» бакалавр	Рік підготовки: 1 Семестр: 1 Лекції : 36 год. Практичні: 36 год. Самостійна робота: 96 год. Консультації: 12 год. Форма контролю: <u>екзамен</u>

• **Мета та завдання навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальне землезнавство» - дати студентам фундаментальні знання з теоретичних основ сучасного землезнавства, розуміння загальних закономірностей будови, розвитку і функціонування географічної оболонки як цілісної системи.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- інтеграція знань, отриманих студентами під час вивчення окремих фізико-географічних дисциплін;
- формування уявлення про географічну оболонку як цілісну систему;
- оволодіння фундаментальними вихідними поняттями сучасного землезнавства;
- пізнання закономірностей будови, динаміки і розвитку географічної оболонки для розробки системи оптимального управління процесами, що відбуваються у географічному середовищі, та раціональної організації природокористування та ін.

• **Програма навчальної дисципліни**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОГО ЗЕМЛЕЗНАВСТВА. ЗАГАЛЬНОПЛАНЕТАРНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗЕМЛІ

Тема 1. Загальне землезнавство як наука

Сучасна географія як система природничо-географічних і економіко-географічних наук. Загальне землезнавство в цій системі. Поняття про об'єкт та предмет вивчення загального землезнавства. Завдання землезнавства на сучасному етапі розвитку суспільства.

Тема 2. Коротка історія розвитку загального землезнавства.

Землезнавство на сучасному етапі

Зародження географії в античному періоді. Стан землезнавства в середні віки. Епоха великих географічних відкриттів. Формування галузей географічної науки. Землезнавство на сучасному етапі.

Тема 3. Загальні природничі й організаційні закони в географічній оболонці

Механічна взаємодія в планетарних фізико-географічних процесах. Ізостазія в геосферах. Гравітаційна взаємодія Землі з Місяцем і Сонцем. Гравітаційна диференціація речовини в Землі. Термодинамічні явища в географічній оболонці. Система горизонтального переносу тепла- географічні теплові машини. Явища електромагнетизму. Геохімічні явища. Закони біологічних систем. Соціальні системи. Земні системи (геосистеми).

Тема 4. Земля в космічному просторі.

Основні риси будови Всесвіту. Поняття про Всесвіт /Космос/, Метагалактику і нашу Галактику. Короткі відомості про планети та інші тіла Сонячної системи. Космічне землезнавство.

Тема 5. Основні дані про Землю

Еволюція уявлень про фігуру Землі. Поняття про еліпсоїд і геоїд. Форма і розміри Землі. Географічне значення розмірів і маси Землі. Гравітаційне поле Землі. Магнітне поле Землі. Географічний простір Землі.

Тема 6. Рухи Землі та їх географічні наслідки.

Добове обертання Землі

Докази, наслідки, характеристики добового обертання Землі. Час. Припливи та відпливи. Причини прояву сили Коріоліса.

Тема 7. Рух Землі навколо Сонця. Причини зміни пір року на Землі

Нерівність пір року. Кліматичні наслідки обертання Землі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОБОЛОНКИ ЗЕМЛІ (БУДОВА, ПРОЦЕСИ І ЯВИЩА)

Тема 8. Внутрішня будова Землі

Шарувата будова Землі. Поняття про земну кору, мантію і ядро Землі, їх фізичний стан, речовинний і хімічний склад. Причини сферичної будови Землі. Типи земної кори. Поняття про материкові і океанічні платформи, геосинклінальні і орогенічні області. Особливості будови серединноокеанічних хребтів. Вулкани. Землетруси.

Тема 9. Сучасні особливості розподілу суші та моря

Утворення материків і океанів. Форми земної поверхні. Рельєф океанічного дна. Гіпсографічна крива. Особливості розподілу суші і моря як один із найважливіших чинників у диференціації географічної оболонки.

Тема 10. Загальні відомості про атмосферу

Атмосфера, її сучасний склад і походження. Будова атмосфери. Поділ тропосфери на повітряні маси. Радіація в атмосфері. Загальний баланс тепла в системі атмосфера - поверхня Землі. Кругообіг тепла. Теплові пояси Землі. Розподіл температур повітря в січні і липні. Розподіл хмарності і опадів. Сучасні проблеми охорони атмосфери. Роль атмосфери в динаміці географічної оболонки. Баричне поле Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Регіональні циркуляції атмосфери: пасати, мусони, циклони і антициклони. Місцеві циркуляції повітря: бризи, фени, бора, містраль, хамсин, хабуб, смерч та інші. Повітряні маси і фронти. Роль атмосферних циркуляцій у перерозподілі тепла і вологи в географічній оболонці.

Тема 11. Загальні відомості про гідросферу

Поняття про гідросферу. Розподіл окремих складових частин гідросфери. Океанічні та морські води, їх солоність та склад солей. Поділ морських вод на поверхневі батіальні і абісальні. Класифікація морів. Атмосферні води, їх походження і запаси. Води суші, їх види і походження. Озера, їх походження і типи. Класифікація рік. Льодовики, їх типи і географічне поширення. Підземні води. Вічна мерзлота. Сучасні проблеми охорони гідросфери. Роль гідросфери у динаміці географічної оболонки. Великий і Малий кругообіг води. Походження

океанічних течій і їх класифікація. Загальна схема океанічних течій і їх вплив на перерозподіл тепла і вологи. Роль гідросфери у формуванні макрокліматичних особливостей географічної оболонки. Роль гідросфери у забезпеченні вологою різних районів земної кулі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. СТРУКТУРА ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ. БІОСФЕРА. ЛЮДИНА І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Тема 12. Географічна оболонка Землі

Обґрунтування вчення про географічну оболонку Землі. Географічна оболонка як система взаємодіючих компонентів - літосфери, гідросфери, атмосфери і біосфери, нерівнозначність компонентів географічної оболонки Землі. Якісна своєрідність географічної оболонки: її цілісність, наявність речовини в різних агрегатних станах, наявність двох джерел енергії - ендегенної і екзогенної. Межі географічної оболонки, її ярусна (по вертикалі) і ландшафтна (по горизонталі) будова. Вік географічної оболонки Землі. Основні етапи її еволюції. Сучасні уявлення про роль космічних випромінювань у географічній оболонці.

Тема 13. Антропосфера: сучасний етап розвитку географічної оболонки

Людство як компонент географічної оболонки. Історія природокористування. Екологічні кризи минулого: біфуркації історії людства. Сучасна екологічна ситуація. Ознаки глобальної екологічної кризи.

Тема 14. Загальні відомості про біосферу

Виникнення і еволюція біосфери. Основні компоненти біосфери. Вчення В.І.Вернадського про біосферу. Специфічні особливості живої речовини на Землі: виключно висока активність, пристосованість і велика різноманітність. Стійкість живих організмів до несприятливих умов середовища. Проблеми охорони біосфери. Роль біосфери у динаміці географічної оболонки. Біологічний кругообіг речовин. Кругообіг вуглецю. Роль живих організмів у формуванні земної кори, гідросфери, ґрунтового покриву. Біосферно-екологічні функції ґрунтів. Педосфера Землі. Роль живих організмів в еволюції географічної оболонки. Поняття про ноосферу.

Тема 15. Ритмічні явища в географічній оболонці

Походження ритмів у географічній оболонці. Ритми добові та річні, зумовлені відповідно осьовим і орбітальним рухами Землі. Сонячно-земні цикли. Внутрівікові і надвікові цикли. Ритми та цикли зледенінь в історії Землі. Геотектонічні цикли. Значення ритмічних циклів у географічній оболонці для прогнозування її розвитку.

Тема 16. Розвиток географічної оболонки

Гіпотези про походження Сонячної системи і Землі. Гіпотези Канта і Лапласа - перші наукові спроби дати уявлення про природу утворення тіл Сонячної системи. Гіпотеза Шмідта. Сучасні космогонічні ідеї. Розвиток компонентів географічної оболонки. Основні етапи розвитку географічної оболонки: докембрійський, каледонський, герцинський і альпійський, Специфіка антропогенного етапу розвитку оболонки. Структура географічної оболонки. Географічні пояси і зони суші. Зональність Світового океану, її специфічні особливості. Азональні процеси і явища. Висотна поясність. Поняття про географічні ландшафти та їх морфологічні істини. Географічний ландшафт як основна структурна одиниця географічної оболонки, що характеризується рисами зональної і азональної будови. Практичне значення вивчення географічних ландшафтів для різних галузей народного господарства і охорони природи.

Тема 17. Географічне середовище та людське суспільство.

Населення Землі.

Поняття про географічне середовище та його роль у розвитку суспільства. Взаємозв'язок народонаселення з природними ресурсами. Поняття про антропогенні ландшафти та їх класифікація. Найпоширеніші проекти перетворення природи в світі та Україні.

Тема 18. Вплив людини на навколишнє середовище.

Глобальні проблеми людства.

Класифікація природних ресурсів. Проблеми охорони природи і раціонального використання природних ресурсів. Демографічна проблема. Продовольча криза. Екологічні проблеми сільського господарства. Антропогенні зміни навколишнього середовища. Можливі наслідки порушення екологічної та динамічної рівноваги в географічній оболонці. Необхідність міжнародного

співробітництва в справі охорони і питаннях раціонального використання природних ресурсів. Глобальні зміни. Чинники кліматичних змін. Парниковий ефект. Баланс CO₂ в географічній оболонці. Радіаційна рівновага. Глобальне похолодання клімату. Геоекологічна роль Світового океану.

• Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин у тому числі			Сам. роб.
		Лек.	Практ.	Консультації.	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Історія розвитку загального землезнавства. Загально планетарні властивості Землі					
1. Загальне землезнавство як наука. Коротка історія розвитку загального землезнавства. Землезнавство на сучасному етапі.	6	2		2	2
2. Загальні природничі й організаційні закони в географічній оболонці.	8	2		2	4
3. Історія формування уявлень про Всесвіт на сучасному етапі.	8	2	2		4
4. Сонячна система та її характеристика. Закони Кеплера. Земля в космічному просторі. Найважливіші дані про Землю.	14	2	4		8
5. Рухи Землі та їх географічні наслідки. Рухи Землі навколо Сонця.	8	2	2		4
6. Рух Землі навколо Сонця. Причини змін пір року на Землі.	8	2	2		4
Сума за змістовим модулем 1	52	12	10	4	26
Змістовий модуль II. Оболонки Землі (будова, процеси і явища)					
7. Поняття про атмосферу. Склад і властивості атмосфери.	10	2	2		6
8. Сонячна радіація. Види сонячної радіації. Радіаційний і тепловий баланс .	10	2	2		6
9. Тепловий режим підстилаючої поверхні та атмосфери.	10	2	2		6
10. Атмосферний тиск. Розподіл атмосферного тиску по земній поверхні. Циркуляція атмосфери.	12	2	2		8
11. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Атмосферні опади.	12	2	2	2	6
12. Загальні відомості про гідросферу. Світовий океан та його частини. Фізичні властивості морських вод.	12	2	2		8
13. Води суходолу: річки, озера, болота,	14	2	4	2	6

льодовики, підземні води.					
14. Поняття про літосферу. Внутрішня будова Землі. Історія формування земної поверхні.	10	2	2		6
15. Загальні відомості про біосферу. Роль живої природи в географічній оболонці.	10	2	2		6
Сума за змістовим модулем 2	100	18	20	4	58
Змістовий модуль III. Структура географічної оболонки. Людина і навколишнє середовище					
16. Сучасні особливості розподілу суші та води. Географічна оболонка Землі.	10	2	2	2	4
17. Ритмічні явища в географічній оболонці. Структура географічної оболонки.	10	2	2	2	4
18. Антропосфера: сучасний етап розвитку географічної оболонки. Вплив людини на навколишнє середовище. Глобальні зміни.	8	2	2		4
Сума за змістовим модулем 3	28	6	6	4	12
Усього годин	180	36	36	12	96

• **Теми практичних занять**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Сонячна система. Закони Кеплера	2
2	Небесна сфера. Докази кулястості Землі.	2
3	Осьове обертання Землі. Час. Географічна довгота	2
4	Орбітальний рух Землі. Полуденна висота Сонця на різних широтах	2
5	Схід і захід Сонця. Тривалість дня і ночі. Гравітаційне і геомагнітне поле Землі	2
6	Сонячна радіація. Радіаційний і тепловий баланс.	2
7	Тепловий режим підстиляючої поверхні та атмосфери.	2
8	Атмосферний тиск. Вітер. Повітряні маси	2
9	Загальна та місцева циркуляція атмосфери.	2
10	Кругообіг води в природі. Світовий океан та його частини.	2
11	Морфометричні і фізико-географічні характеристики річкового басейну та річки.	2
12	Морфометрична характеристика озера.	2
13	Води суходолу: підземні води, болота, льодовики, водосховища	2
14	Літогенна основа географічної оболонки. Горизонтальна та вертикальна диференціація поверхні суші	2
15	Морфоструктурні та морфоскульптурні елементи Світового океану та суходолу.	2
16	Розподіл суші і води на Землі. Співвідношення висот і глибин на Землі	2
17	Географічна оболонка. Диференціація географічної оболонки.	2
18	Взаємодія географічного середовища та людського суспільства.	2

Разом	36
-------	----

• Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Сучасна географія як система природничо-географічних і економіко-географічних наук. Загальне землезнавство в цій системі.	4
2	Тема 2. Формування галузей географічної науки.	4
3	Тема 3. Термодинамічні явища в географічній оболонці. Система горизонтального переносу тепла - географічні теплові машини. Геохімічні явища. Закони біологічних систем. Соціальні системи. Земні системи (геосистеми).	4
4	Тема 4. Космічне землезнавство.	4
5	Тема 5. Географічний простір Землі.	4
6	Тема 6. Причини прояву сили Коріоліса.	4
7	Тема 7. Орбітальний рух Землі і календар.	4
8	Тема 8. Причини сферичної будови Землі. Типи земної кори. Особливості будови серединноокеанічних хребтів.	4
9	Тема 9. Гіпсографічна крива.	4
10	Тема 10. Якісна своєрідність географічної оболонки: її цілісність, наявність речовини в різних агрегатних станах, наявність двох джерел енергії - ендогенної і екзогенної. атмосфера-поверхня Землі. Кругообіг тепла. Теплові пояси Землі.	4
11	Тема 11. Вік географічної оболонки Землі. Основні етапи її еволюції. Сучасні уявлення про роль космічних випромінювань у географічній оболонці.	4
12	Тема 12. Поділ тропосфери на повітряні маси.	2
13	Тема 13. Радіація в атмосфері. Загальний баланс тепла в системі	2
14	Тема 14. Розподіл хмарності і опадів.	2
15	Тема 15. Баричне поле Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Регіональні циркуляції атмосфери: пасати, мусони, циклони і антициклони. Місцеві циркуляції повітря: бризи, фени, бора, містраль, сарма та інші. Повітряні маси і фронти. Роль атмосферних циркуляцій у перерозподілі тепла і вологи в географічній оболонці.	4
16	Тема 16. Океанічні та морські води, їх солоність та склад солей. Поділ морських вод на поверхневі батіальні і абісальні. Класифікація морів.	4
17	Тема 17. Атмосферні води, їх походження і запаси. Води суші, їх види і походження.	2
18	Тема 18. Озера, їх походження і типи.	4
19	Тема 19. Класифікація рік.	2
20	Тема 20. Льодовики, їх типи і географічне поширення.	2
21	Тема 21. Підземні води. Вічна мерзлота. Сучасні проблеми охорони гідросфери.	4
22	Тема 22. Походження океанічних течій і їх класифікація. Загальна схема океанічних течій і їх вплив на перерозподіл тепла і вологи.	4
23	Тема 23. Специфічні особливості живої речовини на Землі: виключно	4

24	висока активність, пристосованість і велика різноманітність. Стійкість живих організмів до несприятливих умов середовища. Тема 24. Проблеми охорони біосфери. Роль біосфери у динаміці географічної оболонки. Біологічний кругообіг речовин. Кругообіг вуглецю.	4
25	Тема 25. Роль живих організмів у формуванні земної кори, гідросфери, ґрунтового покриву. Біосферно-екологічні функції ґрунтів. Педосфера Землі.	4
26	Тема 26. Історія природокористування. Ознаки глобальної екологічної кризи.	4
27	Тема 27. Поняття про географічні ландшафти та їх морфологічні істини. Географічний ландшафт як основна структурна одиниця географічної оболонки, що характеризується рисами зональної і азональної будови. Практичне значення вивчення географічних ландшафтів для різних галузей народного господарства і охорони природи.	4
	Разом	96

- **Індивідуальні завдання**

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

- 1) написання рефератів (підготовку огляду наукової літератури по даній темі);
- 2) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем малюнків, презентацій);
- 3) побудова та аналіз картосхем;
- 4) опрацювання сучасної аналітико-статистичної інформації.
- 5) підготовку матеріалів та доповідей до наукових конференцій та диспутів.

- **Методи та форми навчання**

Методи навчання:

- інформаційно-рецептивний (пояснення, лекційний метод, бесіда, робота з навчальною книгою);

- пояснювально-ілюстративний (метод ілюстрування, метод демонстрування);
- практичний (практичні роботи).

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – *екзамен*.

Питання для підсумкового контролю

1. Об'єкт , предмет та завдання загального землезнавства.
2. Періодизація історії землезнавства.
3. Фізико-хімічні властивості океанічної води та їх зональний прояв.
4. Поняття про атмосферу. Походження, межі, склад і будова атмосфери.
5. Рельєф і будова дна Світового океану.
6. Карстовий та суфозійний рельєф. Умови утворення та основні форми рельєфу.
7. Припливи. Припливоутворюючі сили. Роль припливів у географічній оболонці.
8. Сучасні напрямки розвитку загального землезнавства.
9. Зміна сонячної радіації в атмосфері. Види радіації. Розподіл сумарної радіації по земній поверхні. Сонячна радіація- основне джерело енергії в географічній оболонці.
10. Основні риси будови Всесвіту та його еволюція.
11. Сонячна радіація на підстилаючій поверхні. Альbedo. Ефективне випромінювання та закономірності його розподілу по земній поверхні.
12. Природні ресурси Світового океану та їх раціональне використання.
13. Сонячна система та її характеристика .
14. Води суші. Підземні води їх походження та види. Роль підземних вод у фізико-географічних процесах.
15. Тепловий режим підстилаючої поверхні та атмосфери. Тепловий баланс та його складові.
16. Життя в сонячній системі. Екосфера Сонця.

17. Зонально-регіональний характер розподілу температури підстилаючої поверхні. Термічний екватор. Теплові пояси.
18. Річка. Річкові системи та їх типи. Морфометричні характеристики річки.
19. Сонячно-Земні зв'язки. Закони Кеплера.
20. Живлення та водний режим річок. Вплив господарської діяльності на стік річок.
21. Зміна температури повітря з висотою. Адіабатичний процес. Інверсія температури та її типи. Ізотермія.
22. Форма та розміри Землі. Геоїд.
23. Загальна кількість та форми присутності води в атмосфері. Залежність вологості повітря від температури повітря.
24. Поняття про озеро. Походження та морфометричні характеристики озер. Рациональне використання озер.
25. Осьове обертання Землі та його наслідки. Час.
26. Болота та заболочені землі. Роль боліт у географічній оболонці.
27. Характеристика вологості повітря, абсолютна та питома вологість, фактична пружність водяної пари, пружність насичення, відносна вологість, дефіцит вологості і точка роси.
28. Орбітальний рух Землі та його наслідки.
29. Випаровування та випаровуваність. Конденсація та сублімація вологи на поверхні землі та в повітрі.
30. Літосфера. Поняття «рельєф», «форми рельєфу», «типи рельєфу».
31. Розподіл суші та моря. Материки та океани.
32. Поняття «льодовик». Виникнення та розвиток льодовиків. Снігова лінія, її види та висота на різних широтах.
33. Тумани. Типи туманів та їх поширення.
34. Магнітне поле Землі. Магнітне схилення.

35. Хмари. Утворення хмар та їх класифікація. Хмарність. Закономірності поширення хмарності, добовий та річний хід на різних широтах. Значення хмарності в географічній оболонці.
36. Ендогенні та екзогенні процеси рельєфоутворення.
37. Зоряний і тропічний рік. Тропіки і полярні кола. Календар. Астрономічні пори року. Пояси освітлення за Шубаєвим Л.П.
38. Основні джерела рельєфоутворення. Роль сили тяжіння в рельєфоутворенні.
39. Атмосферні опади. Види опадів. Типи річного ходу опадів. Закономірності розподілу опадів на Землі. Прилади для вимірювання кількості опадів.
40. Гроза. Світлові явища в атмосфері.
41. Поняття про кріосферу та її характеристика. Покривне та гірське зледеніння, райони їх поширення та значення в географічній оболонці.
42. Схеми будови Всесвіту. Музично-числова, геоцентрична та геліоцентрична моделі.
43. Класифікація рельєфу за розмірами. Характеристика основних форм рельєфу.
44. Еоловий рельєф. Дефляція та коразія. Основні форми рельєфу.
45. Історія формування уявлень про Землю та Всесвіт. Гіпотези про утворення Землі.
46. Класифікація рельєфу за походженням. Характеристика основних форм рельєфу.
47. Еволюція та ієрархія Всесвіту.
48. Вулкани. Умови виникнення вулканів та райони їх поширення.
49. Атмосферне зволоження. Коефіцієнт зволоження. Радіаційний індекс сухості.
50. Сонячна система. Загальні риси будови планет Сонячної системи.
51. Атмосферний тиск. Баричний ступінь та грдієнт. Центри дії атмосфери.
52. Землетруси. Умови виникнення та райони їх поширення.
53. Антропогенний вплив на географічну оболонку.

54. Рівнинний рельєф. Поняття «рівнина». Морфологічні та генетичні типи рівнин. Плоскогір'я та плато.
55. Вітер та його характеристика. Повітряні маси. Процес трансформації повітряних мас.
56. Географічна оболонка та її межі. Закономірності географічної оболонки.
57. Загальна циркуляція атмосфери. Атмосферні фронти. Циклони та антициклони, стадії їх розвитку.
58. Гірський рельєф. Поняття про основні складові форми рельєфу гір. Класифікація гір за висотою та походженням.
59. Поняття про біосферу. Роль живої речовини в природі за В.І.Вернадським.
59. Рельєф створений постійними та тимчасовими водотоками. Поняття «ерозія».
60. Погода. Елементи погоди. Класифікація погод. Служба погоди. Передбачення погоди.
61. Ландшафтна сфера. Просторова будова ландшафтних систем.
62. Клімат. Кліматоутворюючі чинники. Кліматичні пояси. Поняття «місцевий клімат», «мікроклімат». Вплив людини на клімат.
63. Динаміка океанічних вод. Хвилі і течії та їх характеристика.
64. Географічне середовище і географічна оболонка. Охорона природи та її сучасний зміст.
65. Поняття про гідросферу. Об'єм і структура гідросфери. Кругообіг води на землі та його значення для географічної оболонки.
66. Рельєфоутворююча роль льоду. Основні форми рельєфу. Четвертинні зледеніння, райони поширення та значення для формування сучасного рельєфу.
67. Закономірності розміщення континентів. Вертикальний розподіл суші. Депресії.
68. Суфозійний рельєф. Умови утворення та форми рельєфу.
69. Світовий океан та його частини. Сучасні дослідження океанів та морів.
70. Сучасна модель внутрішньої будови Землі. Рельєфоутворююча роль тектонічних процесів.

71. Берегова лінія. Розчленованість берегової лінії. Півострови та острови.
72. Вивітрювання. Стадії вивітрювання. Кора вивітрювання. Процеси ґрунтоутворення.
73. Механічна взаємодія в планетарних фізико-географічних процесах.
74. Гравітаційне поле Землі.
75. Гіпотези про утворення Землі.
76. Гравітаційна взаємодія Землі з Місяцем і Сонцем.
77. Гравітаційна диференціація речовини в Землі.
78. Явища електромагнетизму.
79. Геохімічні явища. Кларки речовини. Міграція та диференціація речовини.
80. Внутрішня будова Землі. Історія формування уявлень про внутрішню будову Землі. Засоби пізнання внутрішньої будови Землі.
81. Диференціація географічної оболонки. Географічний комплекс. Географічний ландшафт.
82. Небесна сфера. Основні точки, площини і лінії небесної сфери.
83. Історія розвитку Землі. Геохронологічна таблиця. Платформи та геосинкліналі.
84. Склад, властивості, походження та значення води у географічній оболонці.
85. Життя в Світовому океані. Біологічні та мінеральні ресурси океану, їх використання та охорона.
86. Планетарний рельєф. Рельєф океанічного дна.
87. Природно-територіальні та природно-аквальні комплекси. Їх трансформація під впливом людини.
88. Кругообіг речовин та енергії в географічній оболонці.
89. Поняття про кріосферу. Склад кріосфери. Зони льодовиків. Райони поширення покривного і гірського сучасного зледеніння.
90. Уявлення людства про Всесвіт і Землю від натурфілософії до сучасної науки: Стародавній Вавілон, Стародавній Єгипет, фінікійці та карфагеняни.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (поточне опитування на практичних заняттях);
- періодичний контроль або проміжний контроль в кінці змістового модуля (модульна контрольна робота у вигляді тестових завдань);
- підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі екзамену).

Засоби діагностики успішності навчання: мультимедійна презентація, таблиці, схеми, атласи, соціально-аналітичні довідники.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль коефіцієнт 0,185 (12x0,185=2.22 бали за тему) (max = 40 балів 18x2,22= 40 балів)															Модульний контроль (max = 60 балів)			Загальна кількість балів			
Модуль 1															Модуль 2						
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2										Змістовий Модуль 3			М К Р 1	М К Р 2	М К Р 3	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16	T 17	T 18				
11,1					22.20										6,7			20	20	20	100

**Модуль 2 включає МКР 3 задача номенклатури*

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
60 – 66	E	Незадовільно	
1 – 59	Fx		

Критерії оцінювання

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
Початковий	1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, відтворити деякі елементи матеріалу
	2	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання
Середній	4	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, повторити за зразком певну операцію
	5	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки. Студент вміє застосувати знання при виконанні завдань прикладного характеру за зразком
	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження

		певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії
Достатній	8	Знання студента є достатньо повними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, доречно використовує термінологію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, добре володіє спеціальною термінологією, вміє ілюструвати відповідь прикладами, знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати одержані знання з інших дисциплін для вирішення практичних завдань.

Підсумковий контроль – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

12. Список джерел

Основна література:

- Атлас Світу. –К.: ДНВП Картографія, 2005. – 56 с.
- Багров М.В. та ін. Землезнавство: Підручник / М.В.Багров, В.О.Боков, І.Г.Черваньов; За ред. П.Г.Шищенка. – К.: Либідь, 2000. – 464 с.
- Географический атлас /для учителей средней школы. Изд.4-е. М.: ГУГ и К при СМ СССР, 1983. – 238 с.
- Геренчук К.И., Боков В.А., Черванев И.Г. Общее землеведение. М., 1984. - 255 с.
- Загальне землезнавство. Практикум / За ред. М.Ю.Кулаківської і П.О.Шкрібія: Посібник для педінститутів. – Київ: Вища школа. Головне вид-во, 1981. – 248 с.
- Коротун І.М. Основи загального землезнавства. Навчальний посібник для студентів екологічних спеціальностей вищих закладів України. – Рівне, РДТУ, 1999. – 310 с.
- Медина В.С. Загальне землезнавство. – К.: Радянська школа, 1971.
- Мильков Ф.Н. Общее землеведение. М., 1990. 335 с.
- Мольчак Я.О., Ільїн Л.В. Загальне землезнавство: Навчальний посібник. – Луцьк: Видавництво ВДУ “Вежа”, 1997. – 232 с.
- Неклюкова Н.П. Общее землеведение. В 2-х томах. М., Просвещение, 1975. – 336 с.
- Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г. Загальне землезнавство: Навч. Посіб. – К.: Знання – Прес, 2003. – 247 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка 170 років).
- Шубаев Л.П. Общее землеведение. Учебное пособие для студентов-географов. – М.: Высшая школа, 1977. - 456 с.
- Физико-географический атлас Мира (ФГАМ). М.. 1982. –200 с.

Додаткова література

- Барабанов В.В. География: Учебн.-справ. Пособие / В.В.Барабанов, С.Е. Дюкова, О.В.Чичерина. – М.: ООО “Издательство Астрель”: ООО “Издательство АСТ”, 2003. –366 с.
- Безруков А., Пивоварова Г. Занимательная география: Книга для учащихся, учителей и родителей. –М.: АСТ-ПРЕСС, 2001. – 608 с.
- Богучарсков В.Т. История географии: Учебное пособие. – М.: ИКЦ “МарТ”, Ростов н/Д: Издательський центр “МарТ”, 2004, - 448 с.
- Весь мир: Острова. Полуострова. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2001. – 288 с.
- Географічна енциклопедія України: В 3-х томах. К., 1989-1994.
- Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины / Гл. ред. А.Ф.Трёшников; Ред. Кол.: Э.Б.Алаев, П.М.Алампиев, А.Г.Воронов и др. – М., Сов. Энциклопедия, 1988. – 432 с.
- Географический энциклопедический словарь. Географические названия / Гл. ред. А.Ф.Трёшников; Ред. Кол.: Э.Б.Алаев и др. 2-е изд., доп. – М., Сов. Энциклопедия, 1989. – 592 с.
- Географія: Я пізнаю світ: Дит.енцикл. /Авт.-упорядн. В.А.Маркін; Художн.: В.Л.Баришников, Л.Л.Сильянова. – К.: Школа, 2001. – 496 с.
- Гофельманн, Кай. 1000 катастроф Всесвіту /Пер. з нім. –К.: Школа, 2003. –186 с.
- Губарев В.К. географія світу: Довідник школяра і студента. – Донецьк: ТОВ ВКФ “БАО”, 2004. –576 с.
- Земля і Всесвіт. – К.: ВІРА –Торнадо, 2003. – 208 с.
- Ленц Н. 1000 таємниць планети Земля /Пер. з нім.; Художн. І.К.Салатов. –К.: “Школа”, 2002. –216 с.

- Кравчук П.А. Рекорды природы. – Любешов: Эрудит, 1993. – 216 с.
- Пашканг К.В. Практикум по общему землеведению. М.: «Высшая школа», 1970. – 224 с.
- Планета Земля. Энциклопедия. Перевод с английского. –М.: «Росмэн», 1999. – 160 с.
- Рекорды в мире природы / Авторы- сост. К.А.Ляхова, Е.Г.Горбачёва. –М.: Вече, 2003. – 384 с.
- Скарлато Георгій Захоплююча географія: Навчальний посібник. – К.: “Альтерпрес”, 1998. – 414 с.
- Стародавній світ. – Харків: МОСТ – Торнадо, 2003. 272 с.
- 1000 загадок Всесвіту / Авт.-упорядн. С.М.Зигуненко; Художн. С.В.Іващук. –К.: Школа, 2003. –298 с.
- Шумилов В.Н. Закон Архимеда и землетрясения. – К.: ТОВ “Ніка-Прінт”, 2005. –304 с.